

§ 8**Förskola i Stockholm 2023**

Samlad rapport för förskola i Stockholms stad

FÖF 2024/76

Beslut

1. Förskolenämnden godkänner Förskolerapport 2023 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning av ärendet

Förskolenämnden har i uppdrag från kommunfullmäktige att årligen ta fram en förskolerapport. Rapporten syftar till att ge en stadsövergripande bild av kvaliteten i både fristående och kommunal förskola i Stockholms stad 2023. Från halvårsskiftet 2023 tog den nya förskoleförvaltningen över arbetet med uppföljning, samordning och återrapportering.

Genom en konsekvent uppföljning av förskolans verksamhet över längre tid syns en positiv utveckling där samtliga stadsdelsnämnder bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete inom de kvalitetsområden som Förskola i Stockholm 2023 tar upp.

Rapporten tar upp följande övergripande områden:

- Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse
- Tillgång till förskola och förberedelser för fortsatt utbildning
- Personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget

Förskoleförvaltningen föreslår att förskolenämnden godkänner Förskola i Stockholm 2023 och överlämnar rapporten till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Ordföranden Alexandra Mattsson (V) föreslår att förskolenämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

Linnéa Vinge (SD) föreslår att förskolenämnden beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut: förvaltningens förslag och ett förslag från Linnéa Vinge (SD). Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att förskolenämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Reservation

Linnéa Vinge (SD) reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för eget förslag enligt följande:

Förslag till beslut

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att det genomförs en analys av på vilka förskolor det föreligger bristande svenskkunskaper hos personalen
3. Därutöver anföra följande:

Förskolerapporten slår åter igen fast att kompetensen i svenska hos personal på våra förskolor måste förbättras. Vi menar att skilda förutsättningar till språkutveckling är det största hindret för en mer jämlik utbildning och ser med stor oro på problemet med bristfälliga svenskkunskaper hos förskolepersonalen. Samtidigt framgår det att resultatet av fortbildningsinsatserna varit varierande, samt att det inte är tillräckligt att rektorerna skapar möjligheten för personalen att stärka sin kompetens i svenska, utan att de behöver ”motivera och uppmuntra personalen att delta i utbildningsinsatser”.

Sverigedemokraterna menar att detta inte är tillräckligt när det gäller en så pass viktig och avgörande fråga för barns framtid. Därför har vi föreslagit att ett språktest ska inrättas vid nyrekrytering i förskolan, samt att de befintliga insatserna ska vara obligatoriska för de som är i behov av det.

Eftersom Järva och Skärholmen är de stadsdelar där flest barn med annat modersmål än svenska finns är det bekymmersamt att de även tillhör de områden med lägst inskrivningsgrad i förskolan. För att trygga en mer likvärdig utbildning behöver inskrivningsgraden i dessa områden öka och tillgängligheten till språkutveckling i svenska säkerställas.

Med anledning av ovanstående förordar vi att staden genomför en analys av vilka förskolor som har problem med bristande svenskkunskaper hos personalen för att på ett bättre sätt kunna rikta de befintliga utbildningarna dit de behövs.

Särskilda uttalanden

Alexandra Mattsson med flera (V), Ewa Carlsson Hallberg med flera (S), Sara Grolander (MP) anmäler ett särskilt uttalande enligt följande:

Vi i den rödgröna majoriteten vill tacka förvaltningen för ett väl utfört arbete med 2023 års förskolerapport. Rapporten visar att utvecklingen i förskolan generellt går åt rätt håll, men att det fortfarande finns saker att göra för att ta ytterligare steg framåt.

Förskolerapporten 2023 ger en bred bild av stadens arbete med

många viktiga frågor inom förskoleområdet. I årets rapport finns ett särskilt fokus på hur arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet och förskolans kärnuppdrag ser ut. Det är mycket glädjande att den rödgröna majoritetens starka ambitioner på att öka likvärdigheten och kvaliteten i förskolans kärnverksamhet får ta en plats i uppföljningen av förskolans verksamhet. Stadens verksamheter bedriver att gott systematiskt kvalitetsarbete för att ständigt öka kvaliteten och se till att alla barn får en så bra förskola som möjligt. Samtidigt är det tydligt att kvalitetsarbetet inom förskolan har flera utvecklingsområden, inte minst kopplat till ökad samsyn och samordning. Här har förskolenämnden och förvaltningen en mycket viktig uppgift framöver, för att fortsätta utvecklingen och ge alla barn möjlighet att utvecklas i riktning mot läroplanens mål.

Den rödgröna majoritetens fokus på kvalitet syns också i rapportens beskrivningar av utvecklingen inom forsknings- och utvecklingsområdet. Flera exempel på praktisknära forskning beskrivs, en gästprofessur har inrättats, och samarbetet med universitet och högskolor utvecklas och stärks löpande. Förskolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Därför kommer det här arbetet fortsätta utvecklas även kommande år, och goda exempel spridas mellan stadsdelar och förskolor.

Förskolerapporten lyfter även förskolans kompensatoriska arbete på ett tydligare sätt än tidigare. Barnhälsoarbetet, samarbetet med socialtjänsten och andra myndigheter, och arbetet för att höja inskrivningsgraden är några exempel. När det gäller inskrivningsgraden är det mycket glädjande att den ökar mellan 2022-2023. Särskilt glädjande är att den ökar i Järva. Vi i den rödgröna majoriteten vet att deltagande i en förskola av hög kvalitet lägger grunden för kommande skolgång och för ett gott liv. Därför kommer arbetet med att öka inskrivningsgraden fortsatt vara prioriterat framöver. Det nya digitala närvarohanteringssystemet, som vi i den rödgröna majoriteten infört i år, kommer att kunna stärka det här arbetet ytterligare. Med bättre koll på närvaron är det också enklare att jobba för att stärka deltagandet – och inte bara inskrivningsgraden – i förskolans verksamhet.

I rapporten finns information som bekräftar behovet av det intensiva arbete för en stärkt och utvecklad tillsyn av de fristående förskolorna som vi i den rödgröna majoriteten har sjösat. Att nästan varannan granskad förskola under förra året hade brister i det förebyggande barnsäkerhetsarbetet, och att många av dem hade samma brister som vid deras tidigare granskningar, är mycket allvarligt. Alla vårdnadshavare och barn ska kunna känna sig trygga med sina förskolor.

Även på andra punkter framkommer likvärdighets- och kvalitetsskillnader mellan kommunala och fristående

förskoleverksamheter. Andelen förskollärare, antalet barn per förskollärare och antalet barn per heltidsanställd är områden där de fristående huvudmännen har tydligt lägre ambitioner än våra ambitioner för de kommunala förskolorna. Det är anmärkningsvärt eftersom vi vet att det allra viktigaste för en förskola av hög kvalitet är medarbetarnas utbildning och förutsättningar. Vi kommer fortsätta jobba för att våra kommunala förskolor har en så hög kvalitet som möjligt och vill uppmana alla fristående huvudmän att också sätta kvalitén i främsta rummet.

Nytt i årets rapport är också en analys av arbetet med förskolans kompensatoriska uppdrag och relationen mellan socioekonomiska förutsättningar och insatser. Mycket bra arbete görs, men det är uppenbart att det även fortsättningsvis finns ett behov av att stärka förskolans kompensatoriska uppdrag såväl gällande fristående förskolor som förskoleverksamheten i egen regi. Det här är ett område vi kommer att fortsätta sätta högt på dagordningen i stadens interna arbete under den kommande perioden.

Sammantaget är vi stolta över det enorma arbete som varje dag utförs på stadens förskolor, i stadsdelsförvaltningarna och av förskoleförvaltningens tjänstepersoner, för att se till att alla barn i Stockholm ges en så god start i livet som möjligt. Trots att det finns ett antal viktiga utvecklingsområden som vi kommer fortsätta ta ansvar för att utveckla framöver görs så otroligt mycket gott redan idag, i stadens viktigaste verksamhet!

Åsa Nilsson Söderström (L) anmäler ett särskilt uttalande enligt följande:

Inledning

Förskolerapporten är ett ypperligt verktyg för att kunna följa upp utvecklingen inom stadens förskolor, och arbetet för att stärka likvärdigheten och den pedagogiska kvaliteten. Det är ett viktigt underlag inför det fortsatta arbetet för förskolan som måste göras. Tidigare år har rapporten inkluderat mycket rådata med statistik från olika stadsdelar. Det har varit ett viktigt verktyg för stadsdelspolitiker.

För rapporten 2023 har förvaltningen övergått till en mer analyserande, skriftlig rapport. Vi menar att det är olyckligt och försvårar för politikerna i förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och kommunfullmäktige att bilda sig en egen uppfattning av hur situationen är i stadens förskolor.

Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse i förskolan

Att hitta större samsyn i kvalitetsuppföljningen är ett påbörjat större förbättrings- och utvecklingsarbete som kan äga rum tack vare att vi

nu har en förskolenämnd. För framtiden är det viktigt utveckla ett mer enhetligt och likvärdigt systematiskt kvalitetsarbete mellan stadsdelsnämnderna i staden med tydligare koppling till läroplansuppdraget.

Skärmfria miljöer skapar bättre förutsättningar för barn att utveckla relationer, koncentrera sig och att lära sig att läsa och skriva. Därför vill vi Liberaler att förskolan till största delen ska vara skärmfri för barnen, och välkomnar de initiativ regeringen har tagit på dessa områden. Världshälsoorganisationen WHO rekommenderar att barn under två år inte ska ha någon skärmtid alls, och att den för barn upp till fem år ska begränsas till en timme per dag. Vår bild är att många barn i Stockholm når upp entimmesgränsen under sin tid i hemmet. Hur dessa barn använder digitala verktyg på förskolan och från vilken ålder vet vi tyvärr väldigt lite om. Vi vill därför att en sådan redovisning ska ingå i förskolerapporten framöver, och att rapporten framöver i högre utsträckning fokuserar på barnens utveckling och lärande.

Tillsyn av fristående förskola

Vi vet från undersökningar att medborgarnas nöjdhet är större bland de som valt privata utförare. Bidragande till detta kan vara det goda tillsynsarbete staden bedriver på området. I 14 procent av de genomförda tillsynerna under 2023 har inga brister identifierats. Sett över tid är det en positiv utveckling av andelen förskolor som inte uppvisar någon brist vid tillsyn.

Oroande är dock att tillsynen visar att 57 procent av de granskade förskolorna 2023 inte till fullo uppfyller läroplanens riktlinjer inom området övergång och samverkan. Många förskolor saknar rutiner för hur samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet ska genomföras.

Under 2022 reviderades för egen regi stadens riktlinjer för Övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem. Det gjordes ett tillägg om att förskola och grundskola ska genomföra ett dialogmöte inför skolstart för att beskriva hur arbetet med språkutveckling genomförts i förskolan och kommer att genomföras i förskoleklassen. Utifrån rapportens resultat är det uppenbart att kommunen och skolorna behöver förstärka sin information till de fristående förskolorna om de nya riktlinjerna och möjligheten till dialogmöte.

Tillgång till förskola och förberedelser för fortsatt utbildning *Insatser för att utveckla förskolans samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter*

Det är glädjande att samtliga stadsdelsförvaltningar har rutiner för hur förskolepersonalen ska uppfylla sin anmälningsskyldighet vid

oro för att ett barn far illa, men det behövs tydligare arbetssätt mellan personal, rektor och andra stödfunktioner gällande när en orosanmälan ska upprättas, vem som ska stå på anmälan men också hur personal och barn kan skyddas efter en anmälan. Det framgår inte i årets redovisning hur orosanmälningar följs upp på förskoleenhets- och stadsdelsnämnds nivå.

Insatser för att få fler barn i förskolan

Förskolenämnden måste arbeta för att närvaron i förskolan av barn i områden där den är låg blir bättre. Här behöver arbetet med att utveckla och kvalitetssäkra metoder stärkas. Informationsinsatser för ökad närvaro i förskolan består ofta av brevutskick, per e-post eller postalt, till identifierade vårdnadshavare. Här är det viktigt att förvaltningen arbetar mycket mer med telefonsamtal, personliga möten och förtroendeskapande verksamhet för att kunna nå ut till familjer som man inte når idag.

Det är glädjande att den totala inskrivningsgraden gått upp sedan ifjol, om än med ganska liten uppgång på 0,3 procentenheter. Det är viktigt att det analyseras vidare varför inskrivningsgraden i vissa stadsdelar gått ner, och vad som varit framgångsrika åtgärder i andra stadsdelar samt att det sker ett meningsfullt utbyte kring åtgärder mellan stadsdelarna. Liberalerna vill särskilt lyfta vikten av att utvärdera introduktionsförskolorna.

Insatser för att stärka barns språkutveckling i svenska och för flerspråkighet

Av 2023 års språkinventering framgår att det fortfarande är stora skillnader gällande andelen flerspråkiga barn i förskolan. Spridningen är mellan 84 procent i Järva och 10 procent i Norra Innerstaden. Inventeringen visar även på skillnader gällande personalens kompetens i flerspråkiga barns språk- och andraspråksutveckling i förhållande till antal barn med annat modersmål än svenska. Detta får betydelse för hur den flerspråkiga undervisningen kan planeras och genomföras. På varje pedagog med högskolepoäng i svenska som andraspråk går det i Järva och Skärholmen 16 barn som inte har svenska som ett av sina modersmål. Detta kan jämföras med Norra Innerstaden där det går knappt 6 barn som inte har svenska som ett av sina modersmål per personal med högskolepoäng i svenska som andraspråk.

Stockholms socioekonomiska skillnader ger särskilda förutsättningar för förskolorna oavsett regi. Det finns ett uttalat behov av förbättra det språkutvecklande arbetet samt av att stärka personalens kunskaper i svenska.

Kompetent förskolepersonal, som får tillgång till utbildningssatser och ledarutveckling, är helt nödvändig för den pedagogiska kvaliteten. Den pedagogiska kvaliteten är samtidigt

också beroende av barngruppernas storlek och att barn med behov får tillgång till särskilt stöd.

För att fler barn i förskolan ska få bättre kunskaper i svenska behöver också barn som är inskrivna i förskolan vara närvarande i tillräcklig omfattning. Stor frånvaro försvårar kontinuerligt arbete med barnets språkutveckling. Därför är det glädjande att Stockholm nu äntligen har ett centralt system för närvaroregistrering på plats.

Personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget

I oktober 2023 saknade cirka 53 av 1867 barngrupper legitimerade förskollärare för undervisningen. Det är allvarligt, och Stockholm har desutom en lägre utbildningsnivå bland förskolepersonalen än övriga riket. Vi måste fortsätta arbetet med att se till att varje barngrupp och avdelning i förskolan har åtminstone en legitimerad förskolelärare, inom såväl de fristående som de kommunala förskolorna.

I stadens kommunala förskola utgörs över hälften av arbetslaget av personalkategorier som Skolverket benämner ha ”övrig och viss pedagogisk utbildning”. Det innebär en utbildningsbakgrund med liten eller inget pedagogiskt innehåll, men mer detaljer är för närvarande inte kända. Här behöver staden öka sin kunskap om personalens utbildningsbakgrund.

Siffrorna ovan belyser vikten av att förskoleförvaltningen framöver arbetar än mer intensivt med att säkra kompetensförsörjningen. Arbetsmiljö och löner behövs ses över, karriärvägar stärkas och fortbildning erbjudas för att öka arbetslagens kompetens. Vi behöver med andra ord prioritera professionell utveckling och kompetent ledarskap i ett förtroendefullt arbetsklimat.

Eftersom bristen på förskollärare är tydlig behövs det också utvecklas en samsyn i staden av vad det innebär att en legitimerad förskollärare har ansvar för undervisningen. Vi behöver också säkerställa att det finns fler förskolelärare, särskilt i de områden där de socioekonomiska behoven är som störst. För att förskolan ska kunna fullfölja sitt kompensatoriska uppdrag behöver resurser och förskollärare fördelas strategiskt utifrån socioekonomiskt behov.

Vi noterar att antal barn per legitimerad förskollärare är högst i Skärholmen. Här ser vi att majoriteten behöver förstärka arbetet också i Söderort, så att det inte blir ett för ensidigt fokus på insatser på Järva.

Handlingar i ärendet

- FÖF 2024/76-1 Tjänsteutlåtande daterat 2024-04-10
Förskola i Stockholm 2023
- FÖF 2024/76-2 Förskola i Stockholm 2023

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Kerstin Linnea Alexandra, Mattsson	2024-05-21
Åsa Maria, Söderström	2024-05-21